

BTS avelsutvärdering 2023

Vårt högst prioriterade mål i RAS är att

Borderterriern skall fortsatt vara mentalt och fysiskt sund samt jaktligt och exteriört fullgod

Samtliga mål i borderterrierns RAS har syftet att bidra till detta.

Rasens population/avelsstruktur

Mål population/avelsstruktur

- Rasen ska ha en god effektiv population (= genetisk variation)
 - **Prioriterat mål**
- Bibehålla en låg genomsnittlig ökning av inavelsgrad (COI), d v s under 2 %
 - Fokus på mycket lågt COI kan leda till överanvändning av hanar (t ex importörer), vilket vore negativt för den effektiva populationen.
 - Enligt klubbens värdegrund (se ovan) läggs fokus på information och ömsesidig respekt
- Det genomsnittliga antalet kullar/hanhund i avel per år skall inte öka under den närmaste femårsperioden.
- Generationsintervallet skall närma sig 5 år under den närmaste femårsperioden.
- Registreringar ej under 500 st/år
- Aveln ska bedrivas i en sammanhållen population

Mål, effektiv population: Inte uppfyllt

Avelsbasen är smalare än önskvärt

Under 2023 användes 49 hanar och 81 tikar, varav en tik hade 2 kullar.

Den effektiva avelsbasen räknades fram senast 2023 med programmet Lathunden över en femårsperiod. Under tio år har den utnyttjade avelsbasen legat nära det kritiska värdet 100. Den här trenden behöver vi vända med långsiktigt hållbara förändringar i avelsurvalet.

Mål, COI: Uppfyllt

Målet för COI är väl uppfyllt. Medelvärdet för 2023 års kullar var 0,7 %. Högsta COI för årets kullar var 7,2 %. SKK rekommenderar att inte överstiga 6.25% vilket motsvarar en kusinparning.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inavelsgrad	1 %	1,1 %	0,9 %	1,3 %	1 %	1 %	0,9 %	0,9 %	0,7 %

Rasens genomsnittliga inavelsgrad. Beräknad över 5 generationer.

Fördelningar parningar i %	Kullar födda								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Upp t.o.m 6,25 %	90	89	85	85	101	110	115	93	81
6,26 – 12,49 %	4	1	1	2	0	0	1	1	1
12,5 – 24,99 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kullar födda 2023	
Fördelning COI i %	Antal
Upp t.o.m. 1,0	61
1,0 – 2,0	5
2,0 – 6,25	14
6,26 – 7,2	1

COI: 61 kullar hade mindre än 1%, 5 mellan 1% och 2%, respektive 15 kullar mellan 2% och 7,2%.

Mål, antal kullar per hanhund: Uppfyllt

Medelvärde för antalet kullar per hane och år är 2023 1.6. Ett minskat antal kullar per hane och år är positivt, men hur det påverkar den effektiva populationen beror också på i vilken utsträckning avelshanarna:

- är besläktade med övriga borderterrier i Sverige
- återkommer i avel från år till år
- är besläktade med varandra

	Antal kullar reg. 2023	Antal valpar 2023	Antal kullar totalt kullar	Antal valpar totalt valpar
Baddy In Token Of Unicorn	7	32	16	64
Borderfun Perfect Star	6	26	6	26
Loki Od Paplové Cesty	4	14	7	27
Sweeping Blue Angel	3	18	9	48
Rabalder Bara Bravo	3	10	6	23
Smedsbackens Leonardo	3	9	16	59
Hailees Xeric	3	9	4	13
Hia Hias Caj	2	12	2	12
Trientalis Med Wind	2	10	6	26
Badamtam's Xpert In Action	2	9	6	30
Steffex I As Snowstorm	2	9	2	9
Baillieswells Towiemore	2	8	21	66
Björshults Hot Chili Pepper	2	7	3	11
Dobby	2	6	2	6
Fugato's MR Blue Sky	2	6	2	6
Sweeping Gor-Tex	2	5	13	52

Bombax Oden	2	5	6	17
Sub Terram Hat Trick	2	4	10	44

Hanhundar med två eller fler kullar registrerade 2023

En fjärdedel av de hanar som har avkomma registrerad 2023 fick mer än en kull, fem stycken av dessa var debutanter.

En strategi som syftar till flera olika mål är att rekommendera begränsning av antalet kullar innan avkomman har utvärderats. De flesta tycks följa rekommendationen som är avsiktlig väg när det gäller antal kullar samt hur och när utvärderingen ska ske.

Släktskap med övriga borderterrier i Sverige:

MK betyder mean kinship räknat som medel % COI med en generation. Det är gynnsamt för den framtida tillgängliga avelsbasen om många kullar har föräldrar med ganska låg nuvarande och förväntat framtida MK. Hanhundarnas MK har ett stort spann, från nästan noll till 2. Genomsnittet får nuvarande MK ligger kring 1 vilket är på samma nivå som tidigare. MK ej ännu beräknat för 2023.

Framtida MK beror på nuvarande MK och hur många barn och barnbarn hunden kommer att få från 2023 och framåt.

En hund helst inte bör få fler barnbarn än dubbla matadorgränsen. Under 2023 har det tillkommit två nya hundar med fler än $2 \cdot 80 = 160$ barnbarn.

	Födelseår	Svenskfödda avkommor	Svenskfödda barnbarn
DAMDYKE GENTIL HUGEL	2003	97	381
TULLYMURRAYN LEXINTON	2006	110	289
CONUNDRUM TANGLED UP IN BLUE	2003	94	246
BUBBLES FLERET MORAVIA	2008	36	235
BRAELAIR GREEN AND GOLD	2002	121	214
KLETTERMUSENS STORYTELLER	2002	109	204
BARSETTA ENGLISH NOBLEMAN	2003	10	185
BJÖRSHULTS ARNE ANKA *	2011	79	187
SUB TERRAM WORKING GIRL	2007	10	173
BORDERBY'S NITTY GRITTY *	2014	80	171

Hundar födda år 2002 eller senare som har 160 eller fler svenskfödda barnbarn *=NY

Noterbart är att Nobleman är far till Lexinton som i sin tur är far till Arne Anka (vars mamma och morfar också finns med på listan).

En strategi för att minska antalet kullar per hanhund är att rekommendera begränsning av antalet valpar per hane, den så kallade matadorgränsen. BTS har valt att lägga den på ca 5% av en generation,

dvs 80 valpar vid 400 registreringar per år och 4 års generationsintervall. Under 2023 var det ingen hanhund som passerade den gränsen.

Mål, generationsintervall: Ej uppfyllt

Medelåldern för hanar i avel var 4,9 år 2023. Årskullens generationsavstånd från far till avkomma blev dock lägre, 4,4, eftersom tre av de mest använda hanarna var födda 2020 och 2021.

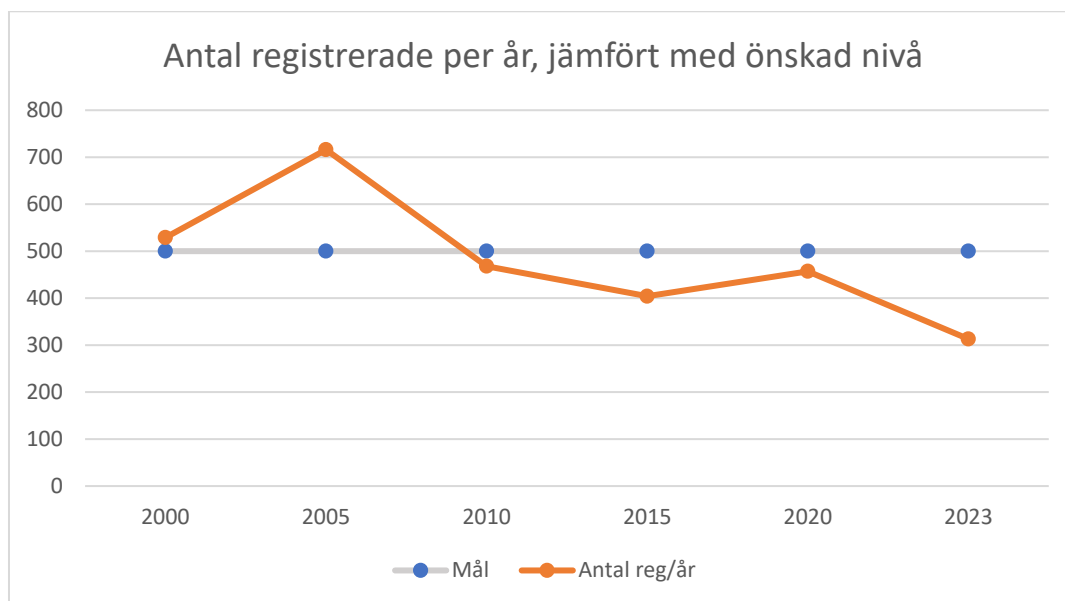
Den äldsta fadern 2023 var född 2013.

Ingen hane eller tik fick valpar före 19 månaders ålder under 2023.

Mål, registreringar: Ej uppfyllt

Antalet registreringar har 2023 gått ner, rent generellt har registreringarna gått ner i de flesta raser vilket är oroande. Målet nåddes tillfälligt 2021 eftersom registreringarna ökade under covid19-pandemin.

2023 registrerades 313 (nergång 23,6 % från 2022) valpar varav 3 var importer: 1 tik och 1 hane från Tjeckien, 1 tik från Storbritannien.

Antal registrerade valpar per år

Mål, sammanhållen population: Uppfyllt

Målet att aveln ska bedrivas utan tydlig uppdelning i subpopulationer, t ex mellan jakt- och sällskapslinjer, kan mätas som ett av målen för mentalitet och bruksegenskaper: minst en tredjedel av kullarna ska ha minst en grytmeriterad förälder.

Övrigt, population/avelsstruktur

Kullstorleken ligger på 3.9 valpar per kull vilket är lägre än medelvärdet de senaste 20 åren (4.2).

81 kullar registrerades 2023 och kommer från 52 olika uppfödare, varav 48 hade kennelnamn. Andelen kullar från uppfödare utan kennelnamn har minskat.

Fyra nya kennelnamn registrerades under 2023: Gransvallens, Heidenfors, Kulla Borderns och Sörgårdvallens.

Nära 94 % av uppfödarna var medlemmar i BTS under 2023. De som inte var medlemmar hade en kull var.

11 av uppfödarna hade 2 eller fler kullar registrerade 2023.

Uppfödare	kullar	valpar
Borderfun	5	22
Björshults	4	18
Sub Terram	3	7
Lyckliga Helleborus	2	11
Ground Workers	2	10
Ottercap	2	9
Gibas	2	8
Border-Kanalens	2	7
Juniper	2	7
Ekeberg ej kennel	2	6
Fightingstar's	2	6

Uppfödare med fler än en kull registrerad 2023

Hälsa

Mål hälsa

- Att bibehålla borderterrierns goda hälsostatus
- Frekvensen av de hälsoproblem som uppmärksammas skall ej öka under den närmaste femårsperioden
 - **Prioriterat mål**

Mål, hälsostatus / frekvens hälsoproblem: uppfyllt

BTS genomförde en hälsoenkät årsskiftet 2020-2021 där ägarna till 19 av 20 nu levande borderterrier i alla åldrar anger att de har gott eller mycket gott allmäntillstånd. De detaljerade svaren indikerade att samma fokusområden som tidigare är aktuella, dvs kramper samt problem med hud, mage eller mun. Samtliga problem är stabila eller minskande i frekvens. En analys av hälsoenkätens svar finns i ett separat dokument på BTS hemsida.

De hälsoproblem som rapporterats in till avelskommittén under 2023 är i linje med hälsoenkäten 2023.

Såvitt det går att bedöma för 2023 är båda hälsomålen uppfyllda.

Övrigt, hälsa

En strategi för hälsa som är mätbar gäller rekommendationen att avelsdjur ska ha känd genetisk status för SLEM (tidigare kallat Shaking Puppy, enkelt recessivt nedärvt). KSS innebär att hunden har känd genetisk status via eget DNA-test (fri eller bärare) alternativt DNA-testade och fria föräldrar eller far/morföräldrar. KSS publiceras i BTB valpkullar.

Mentalitet och bruksegenskaper

Mål mentalitet och bruksegenskaper

- Att bibehålla de mentala egenskaper som gör borderterriern till en duglig grythund och till en socialt väl fungerande hund
 - **Prioriterat mål** (borderterriern skall fortsatt vara mentalt och fysiskt sund samt jaktligt och exteriört fullgod)
- Att antalet BPH-beskrivna hundar skall nå totalt minst 500
- Att öka antalet grytprovade hundar per år
- Att minst en tredjedel av kullarna ska ha en eller två grytmeriterade föräldrar

Med bruksegenskaper avses för borderterrier fysisk och psykisk förmåga att arbeta i gryt. Dessa egenskaper utgör grunden för hundens förmåga att användas till ett brett spektrum av olika arbeten och aktiviteter, samt förmågan att fungera i ett utmanande modernt samhälle.

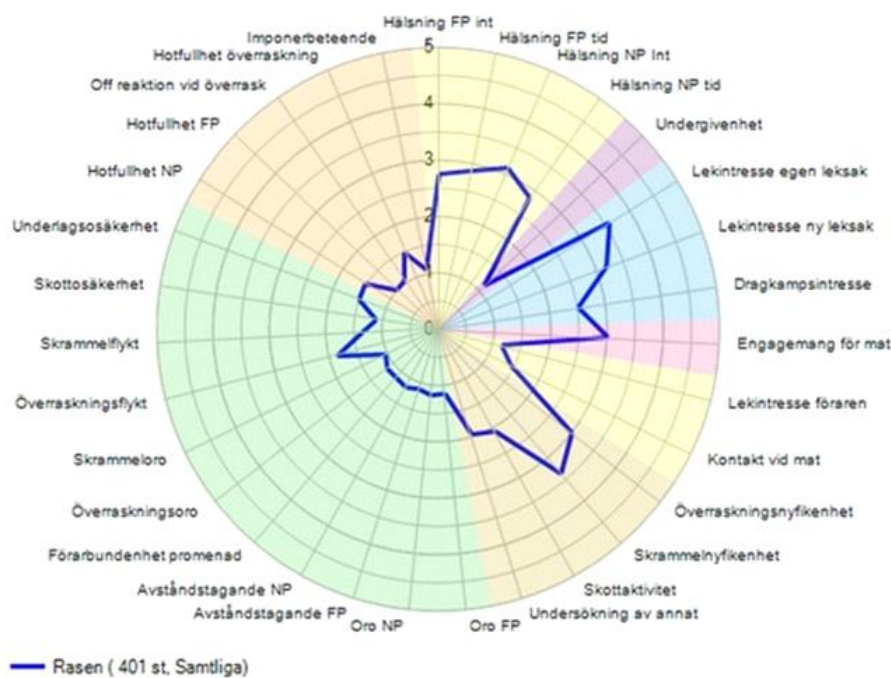
Mål, mentala egenskaper: Svårt att mäta

Den subjektiva uppfattningen är att målet är uppfyllt. En stor andel av hundarna används till olika aktiviteter där de behöver vara socialt väl fungerande. BPH- och grytprovresultaten ger också intrycket att de allra flesta som provas är mentalt sunda och jaktligt fullgoda.

Mål, BPH: Uppfyllt

Målet för antal BPH-beskrivna är minst 500 år 2027. För att vi ska nå femårs målet krävs drygt 50 beskrivna borderterrier per år. 2023 startade 65 hundar på BPH varav en avbröt på begäran av beskrivaren.

Beskrivningen stämmer i stort sett med den gängse uppfattningen om borderterrierns mentalitet. Det enda undantaget är en större spridning än förväntat i beteende vid möte med främmande människor, där borderterriern av många uppfödare (men inte av alla) förväntas vara väldigt sociala.

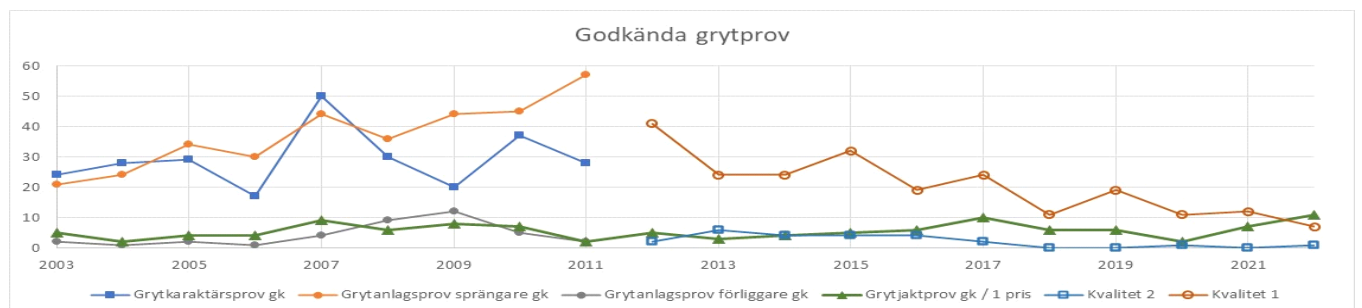
Medelvärde samtliga BPH-beskrivna borderterrier, 465 stycken.

Mål, antal grytprov: uppfyllt

Möjligheterna att träna inför och starta på prov i provgryt är begränsade, speciellt i norra delar av landet.

11 individer gick sammanlagt 11 jaktprov under 2023, 9 med första pris. Det är det största antalet godkända prov vi haft de senaste 20 åren. Sedan 2020 krävs inte längre grytanlagsprov med kvalitet 1 (i provgryt) för start på grytjaktprov (i naturgryt). 8 av hundarna har kvalitet ett medan 3 använde sig av möjligheten att starta på grytjaktprov utan merit från provgryt.

Grytanlagsproven ökade jämfört med 2022 under 2023 till 16 stycken, 11 med kvalitet 1, 1 med kvalitet 2 och 4 0 pris.

Antal godkända grytprov i Sverige

Finland har 2023 tillfälligt stoppat grytproven så inga svenska hundar kunde meriteras där.

Mål, sammanhållen population / grytmeriterade föräldrar: uppfyllt.

Målet att aveln ska bedrivas utan tydlig uppdelning i subpopulationer, t ex mellan jakt- och sällskapslinjer. Sedan flera år har runt hälften av kullarna minst en förälder med svensk eller finsk grytprovsmérit. 33 kullar (av 80) hade minst en grytmeriterad förälder, vilket är en minskning.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Andel kullar med minst en grytmeriterad förälder	50%	57%	48%	36%	41%	46%	47%	41%

Andel kullar med minst en grytmeriterad förälder

Det här målet syftar till att stärka både den genetiska bredden (sammanhållen population) och kvaliteten i mentalitet/bruksegenskaper (andel kullar med minst en grytmeriterad förälder) samt i viss mån i funktionell exteriör. Det finns dock en risk för att det motverkar populationsmålet om det blir väldigt svårt att grytmeritera i Sverige och därmed finns få grytmeriterade hanar tillgängliga för avel. Den här aspekten behöver bevakas, men att ompröva målet skulle vara en tråkig nödlösning.

Övrigt, mentalitet och bruksegenskaper:

BTS lägger stor vikt vid att rasstandardens svenska översättning ska tydliggöra kopplingen till borderterrierns ursprung som grythund. Detta har betydelse för både mentalitet/jaktduglighet och exteriör. En strategi är att verka för att SKK återinför det avsnitt om bakgrund och ändamål som utan föregående remissförfarande togs bort vid uppdateringen år 2020.

Exteriör

Mål exteriör

- Bibehålla borderterrierns konstruktion och rastypiska detaljer relaterat till dess ursprung som grythund
 - **Prioriterat mål** (borderterriern skall fortsatt vara mentalt och fysiskt sund samt jaktligt och exteriört fullgod)
- Medelvikten hos borderterrier skall inte öka under de närmaste fem åren utan hellre närma sig rasstandardens angivelser
 - Kommentar: Funktionsrelaterad storlek bedöms med hjälp av spanning

Mål, Konstruktion och rastyp relaterat till ursprung som grythund: Svårt att mäta

Den subjektiva uppfattningen är att borderterriern fortsatt är exteriört lämpad för sitt ursprungliga arbete. Det är dock en utmaning sedan lång tid tillbaka att hålla särskilt hanhundar inom spanningsbar storlek. En strategi som lagts under mentalitet, att verka för återinförande av bakgrund och ändamål i rasstandard, är också viktig för det här exteriöra målet.

Mål, Vikt: Uppfyllt

Vägning genomförs vid Årets Border vartannat år, senast 2023. De indikerar en medelvikt som är stabil sedan många år men högre än rasstandardens angivelse. Nästa vägning och mätning planeras vid Årets Border 2025.

Medelvikt	1983	1985	1999	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Hanar	7,9	8,4	8,5	8,7	8,7	8,7	8,6	8,5	8,7
Tikar	6,8	7,0	7,1	7,1	7,3	7,4	7,1	7,4	7,3

Medelvikt

BTS anser att "spanning" vid exteriörbedömning är viktigare än hundens tyngd för att bedöma storlek med avseende på lämplighet för grytjakt. Möjligheten att spanna hunden beror på flera faktorer som bröstorgans form, flexibilitet och bröstomfång. Bröstomfånget mäts i samband med vägning och visar en stor spridning mellan hundarna.

Mankhöjd	2011	2013	2015	2017	2021	2023
Hanar	35,9	35,9	36,1	35,6	35,3	35,6
Tikar	33,3	33,1	33,6	33,6	33,5	33,1
Bröstomfång	2011	2013	2015	2017	2021	2023
Hanar	46,4	46,5	46,5	46,1	46,2	47,2
Tikar	43,1	43,4	43,5	43,0	42,7	45,2

Mankhöjd och bröstomfång

Sammanfattning

4 av de 14 målen i RAS är mätbart uppfyllda under 2023, medan ytterligare 6 bedöms som uppfyllda. Fyra mål är inte uppfyllda.

Uppfödarna arbetar tydligt i linje med avelsrekommendationerna. Alla de mål som berör avelsurvalet är uppfyllda mätt på årsbasis: COI, kullar per hane och år, generationsintervall, sammanhållen population. Målet för genetisk bredd beräknad som effektiv avelsbas, som måste nås med mer långsiktiga medel, är dock inte uppfyllt. Här behöver BTS fortsätta att arbeta med att tillhandahålla mer information och fler eller mer lättillgängliga verktyg. Avelsbasen skulle också få visst stöd om vi kunde nå målet på minsta önskat antal registreringar.

Alla mål för hälsa, mentalitet och bruksegenskaper samt exteriör är eller bedöms vara uppfyllda med undantag för antalet grytprovade hundar. BTS behöver arbeta för att stötta uppfödarna att upprätthålla det goda läget, och för att förbättra möjligheterna för samtliga borderterrierägare att träna och pröva sin hund i gryt.

